

PROTOCOL SOCIALE VEILIGHEID

Mariaschool Rijswijk

Protocol sociale veiligheid

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1. Belang van een protocol voor sociale veiligheid	3
2. De preventieve aanpak	4
2.1. Het pedagogisch klimaat in alle groepen	4
2.2. Methodes voor de sociaal-emotionele ontwikkeling.....	4
2.3. Leerlingvolgsysteem	4
2.4. Signaleren.....	5
3. Begripsomschrijving.....	6
3.1. Wat is het verschil tussen plagen en pesten?.....	6
4. Signaleren van pestgedrag.....	8
5. De curatieve aanpak	10
5.1. De steungroep-aanpak van pesten	10
5.2. Externe hulp.....	13
6. Adviezen aan de ouders.....	14
7. Implementeren en handhaven	16
8. Advies MR en vaststelling	17
9. Naslagwerk over pesten	18

Protocol sociale veiligheid

1. Inleiding

1.1. Belang van een protocol voor sociale veiligheid

Ieder kind heeft recht op een fijne schooltijd. Met behulp van dit protocol laten we zien hoe we hier samen voor kunnen zorgen. Alle regels en afspraken die de school hierover heeft, kunt u terugvinden in dit protocol.

1.2. Uitgangspunten

- De Mariaschool is een fijne school, met een veilig pedagogisch klimaat.
- Op onze school mag iedereen zijn wie hij/zij is. Iedereen is uniek en daarom accepteren wij verschillen. Iedereen hoort erbij: hij, zij, jij en ik.
- Wij geloven in de kracht van preventief handelen.
- Aan het begin van het jaar zorgen we ervoor dat de groepsregels duidelijk zijn en dat ernaar gehandeld wordt. Er zijn drie hoofdregels:
 - 'Ik luister naar de ander.'
 - 'Ik let op mijzelf.'
 - 'Ik blijf van een ander af.'
- Mocht pesten, ondanks de preventieve aanpak, toch voorkomen, dan handelen we curatief. We zijn tegen pesten en willen dat dit stopt. We nemen pestgedrag serieus.

Protocol sociale veiligheid

2. De preventieve aanpak

2.1. Het pedagogisch klimaat in alle groepen

Het voorbeeld van de leerkrachten is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waarin duidelijkheid is over de omgang met elkaar, waar verschillen worden geaccepteerd en waar ruzies worden opgelost. De leerkrachten werken aan een positieve sfeer in de groep o.a. door een positieve benadering van de leerlingen.

2.2. Methodes voor de sociaal-emotionele ontwikkeling

Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling maken wij gebruik van Orka. Dit is een methode waarbij de leerlingen leren hoe ze kunnen reageren in verschillende situaties, zodat ze deze tools kunnen gebruiken om problemen op te lossen.

De kindercoach komt langs in alle groepen om middels Groepsgeluk (systemisch werken in de klas) zichtbaar te maken wat er speelt in een groep. Hierdoor ontstaat er meer inzicht voor de kinderen, waardoor er met begrip naar situaties gekeken kan worden.

De methode Goed Gedaan kan als bron gebruikt worden. Thema's als 'wennen', 'samen spelen en werken', 'wat voel ik?' en 'blij met jezelf' komen hierin voor. De observatieformulieren worden gebruikt.

In groep 7 zetten we de training 'Kom op voor jezelf' in om de kinderen op een positieve manier voor zichzelf op te laten leren komen.

2.3. Leerlingvolgsysteem

Wij gebruiken 'Mijn kleutergroep' (groep 1-2) en de afnames 'Sociaal emotioneel functioneren' (groep 3 t/m 8) van 'Leerling in Beeld' om zicht te krijgen op de sociale veiligheid in de groep en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. In november en mei nemen we deze meting af.

Protocol sociale veiligheid

Daarnaast worden er 2 keer per jaar (oktober en februari) de sociogrammen van Orka afgenomen.

2.4. Signaleren

Naast de leerkrachten en andere medewerkers op de Mariaschool, die het gedrag van de leerlingen observeren, hebben we een vertrouwenspersoon die de kinderen kunnen benaderen. Er worden theemomenten tijdens het speelkwartier gecreëerd, zodat kinderen onder schooltijd terecht kunnen met hun verhaal. Buiten lestijd mogen de kinderen natuurlijk ook naar de vertrouwenspersoon komen.

Ouders zijn ook een belangrijke bron om adequaat in te kunnen grijpen bij problemen. Het is belangrijk dat ouders tijdig naar de leerkracht gaan en vise versa.

Signaleren wij een groep waarbij er meer ondersteuning nodig is, dan kunnen we ook hulp inschakelen van buitenaf van externen.

Protocol sociale veiligheid

3. Begripsomschrijving

3.1. Wat is het verschil tussen plagen en pesten?

We spreken van plagen als er **geen machtsverschil** is tussen de kinderen en geen van de betrokkenen het gedrag ervaart als bedreigend of echt vervelend. Plagen is **incidenteel** en gebeurt op basis van **gelijkwaardigheid**.

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Met **herhaaldelijk** wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt is van gemene en kwetsende opmerkingen en/of handelingen. **Opzettelijk** betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van een **machtsverschil**. Pesters zijn sterker dan slachtoffers. Daardoor kunnen slachtoffers zich niet goed verdedigen.

Er zijn verschillende vormen van pesten. Wij onderscheiden:

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen, vrijheidsbeperking;
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken;
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden;
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen;
- Digitaal pesten: alle vormen van pesten die online plaatsvinden, zoals op Whatsapp.

Plagen	Pesten
Is onschuldig en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.	Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen.
Is van korte duur of gebeurt slechts tijdelijk.	Is van lange duur. Het stopt niet vanzelf.
Speelt zich af tussen 'gelijken'. Gelijkwaardigheid.	Ongelijke strijd. Machtsverschil.
Is meestal te verdragen of zelfs leuk, maar kan ook kwetsend of agressief zijn.	De pester wil pijn doen, vernielen of kwetsen.

Protocol sociale veiligheid

Meestal één tegen één.	Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.	De pester(s) en slachtoffer zijn meestal dezelfde.

Gevolgen	Gevolgen
'Schaafwond' of korte draaglijke pijn (hoort bij het spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('Plagen is kusjes vragen')	Indien niet tijdig wordt ingegrepen kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.
De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd.	Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam.
Men blijft opgenomen in de groep.	Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'Bij de groep te horen' wordt niet voldaan.
De groep lijdt er niet echt onder.	De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig en men wantrouwt elkaar.

Protocol sociale veiligheid

4. Signaleren van pestgedrag

Het is niet gemakkelijk om pesten vroegtijdig te signaleren. Onderstaande signalen kunnen erop duiden dat een kind pest of gepest wordt, maar dat hoeft niet. Mocht er sprake zijn van één van de onderstaande gedragsveranderingen dan is het belangrijk om alert te zijn. Het is voor ouders erg belangrijk kennis te nemen van de onderstaande signalen. Veel signalen zijn vooral in de thuissituatie zichtbaar.

Signalen of aandachtspunten op school zijn:

- Alert zijn op leerlingen die in het verleden zijn gepest (vanuit rapportage onderwijskundig rapport).
- Leerlingen die herhaaldelijk geschopt, geslagen, uitgescholden en uitgelachen worden.
- Het op een bepaalde manier uitspreken van de naam, intimideren via kleine gebaren.
- Leerlingen die vaak of altijd alleen zijn in de pauzes.
- Leerlingen die altijd bij een leerkracht in de buurt blijven.
- Leerlingen die nooit gekozen worden.
- Leerlingen die onzeker, angstig zijn.
- Leerlingen die plotseling slechter gaan presteren.

Signalen die thuis te zien kunnen zijn bij pesten:

- Thuiskomen met kapotte spullen of spullen die kwijt zijn.
- Kinderen die vertellen dat ze gepest worden.
- Onverklaarbare blauwe plekken.
- Niet graag naar school gaan, schoolziek zijn.
- Slecht eten en slapen.
- Onrustig Social mediagedrag.
- Somatische klachten (onverklaarbare klachten).

De pesters en meelopers signaleren:

- Leerlingen die in het verleden pesten (vanuit rapportage onderwijskundig rapport).
- (Verbaal) agressieve leerlingen.
- Leerlingen die 'geintjes uithalen'.
- Leerlingen die geld lenen.

Protocol sociale veiligheid

- Leerlingen die een positieve houding hebben t.a.v. geweld.
- Leerlingen die behoefte hebben om stoer te doen.
- Leerlingen die een overdreven positief zelfbeeld kunnen hebben.
- Leerlingen die andere leerlingen opwachten na school.
- Leerlingen die vaak opmerkingen maken over kleding en/of het uiterlijk.
- Afpakgedrag.

Melden van pestgedrag

De *leerling* die bij de leerkracht meldt dat hij of andere kinderen worden gepest wordt serieus genomen. De leerling moet weten dat hij zelf mag kiezen bij wie hij de melding doet: de groepsleerkracht of de vertrouwenspersoon.

De *leerkracht* neemt de benodigde maatregelen.

Ouders moet op het hart worden gedrukt dat zij melding maken als hun kind met verhalen thuis komt over het zelf gepest worden of door pestgedrag binnen de groep. Melding kan bij de leerkracht of de vertrouwenspersoon.

Doelstelling

Dit protocol is gemaakt om de sociale veiligheid te waarborgen. De Mariaschool wil de leerlingen een prettige en positieve leeromgeving bieden. De leerkrachten willen deze ontwikkeling bevorderen door het scheppen van een veilig klimaat in en om de school. Dit betekent dat wij als school pesten als ongewenst gedrag beschouwen en bereid zijn alles in het werk te stellen om pestgedrag aan te pakken. Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van leerlingen benaderen. Wij willen dat alle betrokkenen; leerlingen, personeel en ouders, dit protocol naleven.

Wat zien we als pesten op onze school

We spreken van pesten als wij constateren dat een leerling zich ongelukkig voelt omdat hij of zij stelselmatig geconfronteerd wordt met vervelend of agressief gedrag of buitengesloten wordt van de sociale groep.

We zien bij pesten de volgende rollen terug:

- Gepeste
- Pester
- Meelopers

Protocol sociale veiligheid

5. De curatieve aanpak

5.1. De steungroep-aanpak van pesten

Pesten is vooral een groepsgebeuren. De groep moet in actie komen. De steungroep-aanpak is een oplossingsgerichte aanpak tegen pesten die de kinderen actief betreft; er is een gedeelde verantwoordelijkheid. Het gaat uit van een zogenaamde "No-Blame" aanpak, een uit onderzoek effectief gebleken aanpak. De steungroep bestaat uit de hele groep, die allen een verschillende rol aannemen binnen het pestgedrag. De groep bestaat uit de pester(s),

meelopers en ook leerlingen van wie men een positieve groepsinvloed kan verwachten.

Belangrijk bij de aanpak zonder verwijten ("no blame") is *dat niemand de schuld krijgt*. Aan het slachtoffer van pesten wordt niet gevraagd hoe hij beter had kunnen reageren. Als hij dat had geweten of zich had kunnen verdedigen had hij dat allang gedaan. Door de 'schuld' voor het pesten bij de gepeste te leggen voelt deze zich alleen maar nog hulpelozer.

Wel kan de gespreksleider gebruik maken van zijn kennis van de situatie.

Bijvoorbeeld door aan te haken bij een onderdeel van het gedrag van de gepeste waardoor hij op een positieve manier kan bijdragen aan het eindresultaat van de aanpak zonder verwijten.

Ook bij de daders wordt er niet over schuld gesproken. Doordat er niet wordt gestraft en kinderen niet ongerust hoeven zijn over zichzelf kunnen ze ontspannen en zijn ze bij machte zich in de gevoelens van de gepeste in te leven en zijn ze bereid naar oplossingen te zoeken van het probleem.

Het prettige van deze aanpak is dat het ook goed werkt in al behoorlijk geëscaleerde situaties. Bijvoorbeeld ook bij kinderen die een ander kind al langdurig buitensluiten. Kinderen worden aangesproken op hun hulpvaardigheid. Het werkt gewoon omdat kinderen graag gewaardeerd willen worden door anderen en door zichzelf.

Protocol sociale veiligheid

Stap 1 gesprek met de gepeste

Als de leerkracht merkt dat er regelmatig wordt gepest, of een kind vertelt dat hij/zij gepest wordt (neem dit altijd serieus!!) begint hij een gesprek met de gepeste over zijn gevoelens.

Er worden geen vragen gesteld over incidenten, maar de gepeste krijgt wel de kans zijn hart te luchten. Vat de gevoelens van de gepeste in algemene termen samen zonder daarin een oordeel te geven.

Bijv. dus je voelt je ellendig omdat sommige meisjes je buitensluiten.

Vertel aan de gepeste dat je kunt helpen. En dat de pesters niet in de problemen komen. Ze krijgen geen straf, en er wordt niet gesproken over details, dus hij hoeft niet bang te zijn! Dit is heel belangrijk.

Vertel dat de groep gaat helpen, zodat hij zich beter thuis zal voelen op school.

Achterhaal wie de meest bedreigende pesters zijn, wie de toeschouwers (deze zijn erbij, hoeven zelf niet mee te doen maar ze weten ervan), en wie degenen zijn die het voor hem opnemen (als die er niet zijn vraag dan wie zijn vrienden zijn). De leerkracht schat nu in of de gepeste iets gemakkelijk kan veranderen in een onderdeel van zijn gedrag waardoor hij een positieve bijdrage kan leveren. Als dit het geval is, vraagt hij hiernaar of doet hij een suggestie. Het gesprek wordt afgesloten met de mededeling dat er na 1 week opnieuw een gesprek volgt met de gepeste om te kijken hoe de week is verlopen.

Stap 2 vormen van de steungroep

De steungroep is de hele groep. Er zijn 3 categorieën: de pester(s), de toeschouwers en de vrienden. *Niemand weet in welke 'rol' hij deelnemer is!*

Stap 3 gesprek met de steungroep

De leerkracht roept de steungroep bij elkaar, en vertelt dat X. zich niet fijn voelt op onze school. En dat kan natuurlijk nooit de bedoeling zijn! Het is belangrijk dat iedereen zich op school prettig voelt. In geen geval worden incidenten besproken of wordt de schuld aan de groep toegewezen, het woord pesten wordt niet gebruikt!

Afgesproken wordt dat alles wat besproken wordt bij deze groep blijft.

Het inlevingsvermogen wordt geactiveerd: zijn zijzelf wel eens ongelukkig geweest op school? Deze gevoelens worden besproken. Dan zegt de leerkracht dat X. zich ongeveer net zo moet voelen.

Protocol sociale veiligheid

Stap 4 afspraken met de steungroep

Er wordt nogmaals gesteld dat niemand zich zo ongelukkig mag voelen op onze school. Wij zijn hier bij elkaar gekomen omdat wij met z'n allen voor X. het verschil kunnen uitmaken.

Benoem in geen geval de verschillende rollen! Sommigen komen nu spontaan met ideeën, bij anderen valt een stilte. Als kinderen beginnen met dingen als: dan moet-ie ook maar normaal doen, wordt dit even aangehoord tot er een praktische 'tip' aan de gepeste uit te halen valt. Deze tip wordt dan door de leerkracht in een vraag verwoord. Bijvoorbeeld: dus eigenlijk vindt een deel van de groep dat X. haar haar zou moeten laten knippen?

Soms is een tip werkelijk bruikbaar, maar meestal wordt door de vraag het belachelijke van de argumenten vanzelf duidelijk. Dit geeft ontspanning in de groep. Ga dan weer terug naar de ideeën. Door de ideeën te prijzen nemen de meesten een suggestie van een ander over of komen zelf met een idee. De ideeën zelf zijn niet belangrijk. Belangrijk is dat de groep zich verbindt door het streven naar een gezamenlijk doel. Kinderen zeggen dingen als, ik zal hem met rust laten, ik zal geen grapjes met hem uithalen, ik zal hem ook eens vragen, ik zal op hem letten in de pauze, ik haal hem op van huis. De leerkracht prijst de ideeën en bedankt de groep voor hun ondersteuning. Hij zegt dat de plannen er goed uitzien en dat het alle verschil zal uitmaken. Tot slot vertelt hij dat we na een week bespreken of X. zich beter voelt doordat ieder zijn/haar plan zal uitvoeren.

Stap 5 gesprek na een week met de gepeste

Na een week wordt aan de gepeste gevraagd hoe het gaat. Hij wordt gecompimenteerd omdat het beter gaat. Dit is gevolg van zijn handelen, zijn bereidheid tot openheid. Vertel dat er over een week samen besproken wordt of een eindgesprek met de hele groep kan plaatsvinden.

Stap 6 gesprek na een week met de steungroep

De steungroep wordt gevraagd hoe het is gegaan. Elk kind wordt afzonderlijk aangemoedigd te vertellen hoe zijn/haar plan is verlopen. Dan wordt verteld dat deze week inderdaad het verschil heeft uitgemaakt voor X. De groep wordt gecompimenteerd en bedankt, ook als er toch nog een incident is geweest. Gevraagd wordt of ze nog een week willen helpen.

Protocol sociale veiligheid

Stap 7 laatste gesprek met alle betrokkenen

Na de tweede week wordt aan de gepeste gevraagd of de steungroep kan worden opgeheven. Meestal is dit het geval. Zo niet, dan worden stap 5 en stap 6 herhaald. Wanneer de steungroep wel kan worden opgeheven, dan wordt aan de gepeste gevraagd of hij een gezamenlijke nabespreking ziet zitten. Bij de gezamenlijke nabespreking wordt besproken hoe het is gegaan. Er wordt officieel aan de gepeste gevraagd of de steungroep nog nodig is, of dat het zo eigenlijk wel goed gaat. De hele groep wordt gecompimenteerd en bedankt. Dan wordt de groep opgeheven. Wanneer de steungroep nog niet kan worden opgeheven, worden stap 5 en stap 6 herhaald.

5.2. Externe hulp

Wanneer blijkt dat deze curatieve aanpak niet werkt, is er mogelijk meer aan de hand dan alleen pesten. Op dat moment is er aanvullende hulp nodig om de problemen op te lossen. Er kan gekozen worden voor een bredere zorgaanpak. De intern begeleider neemt, mocht dat nodig zijn, contact op met een externe partij.

Daarnaast gaat dan het kaartensysteem van kracht. Dit document is te vinden in Sharepoint-documenten leerkrachten-Protocol Kaartensysteem bij ongewenst gedrag.

Protocol sociale veiligheid

6. Adviezen aan de ouders

6.1. Ouders van gepeste kinderen

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering bijv. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- Het kan uw kind helpen om een tekening te maken en/of te schrijven over wat het heeft meegemaakt.
- Het kan uw kind helpen om te lezen over pesten (suggesties staan op de laatste bladzijde van dit protocol).
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Laat uw kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining, bijvoorbeeld door het CJG of Youz.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.

Als pesten online gebeurt:

- Praat geregeld met uw kind(-eren) over wat ze online doen en met wie ze praten en toon interesse als uw kind iets wil vertellen of laten zien.
- Neem de tijd om te zien wat uw kind op het internet/ in de groepsapp doet, wat zijn interesses zijn.
- Maak duidelijke afspraken met uw kind over het internetgebruik.
- Help uw kind een nickname of e-mailadres te kiezen waaruit geen persoonlijke informatie kan worden afgeleid.
- Instrueer uw kind om geen persoonlijke gegevens aan onbekenden te geven.
- Het is nuttig om af en toe de geschiedenis van de browser te bekijken. Hier kunt u zien op welke internetpagina's uw kind geweest is.

6.2. Ouders van pesters

- Neem het probleem serieus.
- Blijf rustig. Ieder kind kan een pester worden.

Protocol sociale veiligheid

- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet. Besteed aandacht aan uw kind.
- Benoem het goede gedrag van uw kind en corrigeer ongewenst gedrag.

6.3. Alle andere ouders

- Neem de ouders en het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Leer uw kind om op een goede manier voor zichzelf en anderen op te komen.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Praat met uw kind over school.
- Mocht u pestgedrag signaleren, meldt dit dan bij de leerkracht.

Protocol sociale veiligheid

7. Implementeren en handhaven

Informeren

De schoolregels worden besproken en komen aan de orde bij incidenten. Het 'protocol sociale veiligheid' zit in de groepsmap en wordt nageleefd wanneer pestgedrag aan de orde is.

Handhaving

- De regels worden consequent uitgevoerd.
- De leerkracht neemt contact op met de ouders van de gepeste op het moment dat de steungroep gevormd gaat worden.
- De leerkracht houdt de ouders op de hoogte van de stappen.
- Bij herhaald pestgedrag neemt de leerkracht contact op met IB en de ouders van de pester en wordt er gezamenlijk gezocht naar een passende oplossing.
- De leerkracht maakt een aantekening in ESIS bij de gepeste en bij de pester.

Protocol sociale veiligheid

8. Advies MR en vaststelling

De medezeggenschapsraad van de Mariaschool heeft haar advies verleend aan het protocol sociale veiligheid.

Dit protocol is vastgesteld op: ?? september 2025.

Voorzitter MR:

Protocol sociale veiligheid

9. Naslagwerk over pesten

Groep 1/2

Hangoor
Stop, hou op! serie Woezel & Pip
Betty Big en Karin Kikker: de anti-pesthelden
Haas en mol zoeken een uitweg
Mag ik meedoen?

Dick Bruna
Guusje Nederhorst
Sharona Dwarka
Hans de Beer
John Kelly

Groep 3/4

Superdolfje
Ren toch niet weg!
Het geheim van de pestvogel
Oscar en de ornikop
Pesten in perspectief (serie: Raar, Bang en Stoer)

Paul van Loon
Emy Geyskens
Ulf Nilsson
Harm de Jonge
Erin Frankel

Groep 5/6

Pesten in perspectief (serie: Raar, Bang en Stoer)
Niemand
Omgaan met...pesten
Ff dimmen!
Het ministerie van oplossingen 1

Erin Frankel
Erin Frankel
Elizabeth Raum
Els Roijers
Sanne Rooseboom

Groep 7/8

Het ministerie van oplossingen 1
Spijt
Gepest
Like me!
Xinia's wraak

Sanne Rooseboom
Carry Slee
Erin Frankel
Caja Cazemier
Lydia Rood